

Vilka återgår till studier?

Det finns en rad faktorer som påverkar behovet av utbildning under livets gång. Förändringar på arbetsmarknaden, arbetslöshet, nya kompetensbehov eller felval tidigare i livet är exempel på vad som kan göra att någon som redan har slutfört en utbildning behöver studera på nytt. Vi har undersökt hur vanligt det är att återgå till studier efter att man blivit återbetalningsskyldig på sitt studielån.

Tre av tio återgår till studier

Det var 29 procent av dem som avslutade sin eftergymnasiala utbildning innan år 2005 som återgick till studier på högskola, universitet eller yrkeshögskola någon gång mellan år 2007 och 2018.

Totalt var det 28 procent som påbörjade nya studier på universitet eller högskola och 2 procent som bedrev sina nya studier vid en yrkeshögskola.¹

Drygt 1 000 personer använde studiemedel för sina nya studier. Det innebär att 23 procent av alla som återgick till studier också tog studiemedel på nytt.

Vår undersökta grupp

Vi har studerat alla som blev återbetalningsskyldiga på sina studielån år 2005, efter att ha studerat på eftergymnasial nivå² i Sverige. Totalt var de 23 000 personer. Av dessa var det 15 600 personer som avslutade sina studier före år 2005, de har alltså inte varit registrerade på någon utbildning under år 2005 eller 2006. I denna grupp fann vi att sammanlagt 4 600 personer senare återgick till studier på eftergymnasial nivå³.

Kvinnor återgår till studier oftare än män

Kvinnor återgår oftare till studier, något som även andra undersökningar visar⁴. I vår undersökta grupp återgick 35 procent av kvinnorna till studier på högskola, universitet eller yrkeshögskola, jämfört med 22 procent av männen.

I gruppen som återgick till studier var andelen kvinnor 66 procent. Det kan jämföras med att 59 procent av samtliga som studerar med studiemedel på eftergymnasial nivå är kvinnor.⁵ Bland dem som återgår till studier med nya studiemedel är kvinnor än mer överrepresenterade. I denna grupp var andelen kvinnor 72 procent.

¹ 94 personer studerade både på universitet/högskola och yrkeshögskola.

² I minst 2 år.

³ Studier på folkhögskola ingår dock inte i denna studie.

⁴ Se till exempel UKÅ (2020) Så använder studenterna högskolan.

⁵ CSN (2021)

I genomsnitt tar det knappt fem år innan man återgår till studier. Den genomsnittliga tiden till nya studier är något längre bland kvinnor än bland män, men skillnaden är mycket liten. Nästan hälften, 47 procent, av de som återgick till studier påbörjade de nya studierna inom 3 år från det år de blev återbetalningsskyldiga.⁶

Vissa personer har flera nya studieperioder efter 2007. Det var 1 200 personer, 8 procent, som återgick till studier på högskola, universitet eller yrkeshögskola mer än en gång. Även här är kvinnor överrepresenterade, 72 procent av gruppen låntagare som hade mer än en ny studieperiod efter år 2007 var kvinnor.

Många återgår till studier innan de fyller 35 år

Den genomsnittliga åldern bland personer som återgick till studier var 34 år (under de nya studiernas första år). Totalt var 59 procent av dem som återgick till studier under 35 år när de nya studierna påbörjades.

Tabell. Låntagare som återgick till studier på högskola, universitet eller yrkeshögskola mellan 2007 och 2018, antal personer fördelat på åldersintervall¹

Åldersintervall	Antal personer
– 30	1 101
30–34	1 607
35–39	1 058
40–44	439
45 –	385

¹ Ålder under den nya studieperiodens första år.

Kvinnorna i gruppen var i genomsnitt något äldre när de återgick till studier, jämfört med männen. Den genomsnittliga åldern för kvinnor under de nya studiernas första år var 35 år, medan den var 33 år bland män.

Även andra rapporter, så som Universitetskanslersämbetets rapport *Högskolans roll för livslångt lärande*, slår fast att kvinnor är överrepresenterade bland högskolestuderande som är äldre än 35 år.

---

⁶ Räknat från de år de blev återbetalningsskyldiga, 2005.

En möjlig förklaring till att kvinnor oftare studerar som äldre är att det finns ett krav på examen och/eller legitimation inom flera traditionellt sett kvinnodominerade yrken, så som lärare, specialpedagog, sjuksköterska, specialistsjuksköterska eller barnmorska.⁷

Vanligt att byta studieinriktning

Hälften av de låntagare som återgick till studier bytte utbildningsinriktning mellan sin första och sin andra studieperiod. Den vanligaste studieinriktningen var hälso- och sjukvård samt social omsorg. Andelen som läste utbildningar med den inriktningen ökade något mellan den första och den andra studieperioden. Den utbildningsinriktning som ökade mest mellan första och andra studieperioden var pedagogik- och lärarutbildning.

Tabell. Vanligaste studieområdet¹ bland dem som återgår till studier före/efter 2005, fördelat på SUN-kod, andel i procent.

SUN-kod nivå 1	Andel första studieperioden	Andel andra studieperioden
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	23,6	24,2
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	20,7	20,4
Teknik och tillverkning	13,5	11,7
Humaniora och konst	13,4	13,5
Naturvetenskap, matematik och data	11,5	8,0
Pedagogik och lärarutbildning	6,6	18,6

¹ I tabellen ingår inte kategorierna "Allmän utbildning", "Tjänster", "Lant- och skogsbruk samt djursjukvård" och "Okänd" pga få studerande.

Tidigare undersökningar visar att kvinnor som studerar med studiemedel i högre åldrar ofta har ett arbete när de påbörjar sina studier och därmed studerar för att vidareutbilda sig, inte sällan inom utbildnings- eller vårdsektorn. Män som studerar är oftare arbetslösa när de börjar studera och deras studier är spridda över flera olika inriktningar.⁸ Resultat från Universitetskanslersämbetet

⁷ UKÄ (2021)

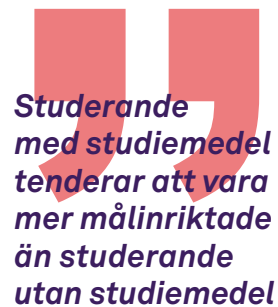
⁸ CSN (2016)

visar att de vanligaste programutbildningarna bland studerande över 35 år är de som leder till legitimationsyrken, såsom lärare, sjuksköterska, specialistsjuksköterska, specialpedagog och socionom.⁹

Studerande med studiemedel tar fler poäng

Ett skäl till att börja studera på nytt är att man inte har slutfört sina tidigare studier. De som återgår till studier med nya studiemedel¹⁰ har i genomsnitt tagit färre högskolepoäng före år 2005, jämfört med dem som inte återgår till studier och dem som återgår till studier utan studiemedel.

Av dem som återgått till studier efter 2007 har de som studerat med nya studiemedel tagit betydligt fler högskolepoäng än de som återgått utan nya studiemedel. I genomsnitt tar de med nya studiemedel 77 högskolepoäng, jämfört med 21 högskolepoäng bland dem utan nya studiemedel. Även tidigare undersökningar har visat att studerande med studiemedel tenderar att vara mer målinriktade än studerande utan studiemedel.¹¹

Studerande med studiemedel tenderar att vara mer målinriktade än studerande utan studiemedel

Låntagare med hög skuld tar sällan nya studiemedel

Det var 23 procent av dem som återgick till studier som använde studiemedel för sina nya studier. Detta medförde en genomsnittlig skuldökning på 46 700 kronor för dessa låntagare.

Som tabellen nedan visar var det vanligare att de som inte återgått till studier, och de som återgått till studier utan att ta nya studiemedel, hade skulder inom de högre intervallen när de blev återbetalningsskyldiga år 2005. Detta tyder på att de använt mer studiemedel redan innan återbetalningsskyldigheten inträdde. Det kan också vara en anledning till att de har mindre vilja eller behov av att senare studera med studiemedel på nytt.¹²

De som studerat med studiemedel flera gånger har en högre studieskuld än de som endast studerat en period. När vi tittar på studieskulden år 2018 i hela undersökningsgruppen framkommer

---

⁹ UKÄ (2021)

¹⁰ Nya studiemedel kan vara studiebidrag eller både studiebidrag och studielån.

¹¹ SOU 2018:73

¹² Det kan också finnas låntagare i gruppen som av någon anledning inte har rätt till nya studiemedel.

att sju av tio låntagare som tog studiemedel för sina nya studier hade en skuld som var högre än 100 000 kronor år 2018. Det kan jämföras med att knappt tre av tio av dem som inte tog några nya studiemedel hade en skuld som var högre än 100 000 kronor samma år.

Tabell. Skuldstorlek fördelat på intervall 2005 respektive 2018 för vår undersökningsgrupp. De som återgått till studier med studiemedel jämfört med övriga (som återgått utan studiemedel eller inte återgått alls). Andel i procent.

	Skuld år 2005, personer som senare återgått till studier med studiemedel	Skuld år 2005, personer som inte tagit mer studiemedel	Skuld år 2018, personer som återgått till studier med studiemedel	Skuld år 2018, personer som inte tagit nya studiemedel
- 99 999	12,9	7,5	33,2	74,0
100 000 – 199 999	58,6	45,6	41,3	21,9
200 000 – 299 999	24,2	36,4	20,5	3,4
300 000 –	4,2	10,5	5,0	0,7
Totalt	100	100	100	100

Trots högre skulder – inga betalningssvårigheter

Om en låntagare inte betalar på sitt lån kan CSN lämna över det obetalda beloppet till Kronofogden för indrivning. De som återgår till studier får lite oftare än de som inte gör det ett eller flera krav överförda till Kronofogden. Det är också något vanligare att låntagare som återgått till studier någon gång ansökt om och beviljats ett lägre årsbelopp att betala. Skillnaderna är dock små och inget tyder på att låntagare som tar nya lån för eftergymnasiala studier har mer utbredda betalningsproblem än övriga som studerat på samma nivå.

Kontaktperson

Hanna Rösth
Arbetar med uppföljning
och statistik
hanna.rosth@csn.se

Fakta

Studiestödet består av bidrag eller bidrag och lån. En studerande som väljer att ta lån blir återbetalningsskyldig på sitt lån när det passerat minst sex månader och ett årsskifte från att personen fick sin sista utbetalning från CSN. Eftersom återbetalningsskyldigheten beror på om man får studiestöd utbetalt eller inte, finns det personer som blir återbetalningsskyldiga

på sina studielån trots att de fortfarande studerar. I denna studie har vi exkluderat de personer som blev återbetalningsskyldiga år 2005 men som ändå varit registrerade på någon utbildning under år 2005 eller år 2006. Detta för att personerna som ingår i undersökningen ska ha haft åtminstone två års uppehåll innan de eventuellt återgått till studier.

Referenser

CSN (2016) Studiemedel till äldre studerande. En uppföljning av höjda åldersgränser. Rapport 2016:1. Dnr 2015-219-7515.

CSN (2021) Studiestödet 2020. Rapport 2021:2. Dnr ADM/2021:161.

SOU 2018:73. Studiemedel för effektiva studier.

UKÄ (2020) Så använder studenterna högskolan. Rapport 2020:21. Dnr 51-541-19

UKÄ (2021) Högskolans roll för livslångt lärande – en analys av äldre högskolestudenter 1995-2018. Rapport 2021:1. Dnr 51-541-19